

**Одеська обласна
універсальна наукова
бібліотека ім. М. Грушевського
Відділ інформації з питань
культури, мистецтва
та зв'язків з громадськістю**

На допомогу бібліотекарям

Бібліотеки Одещини на сторінках преси

ДАЙДЖЕСТ

Випуск 1(81)

**Одеса
2023**

БІБЛІОТЕКИ Одещини на сторінках преси : дайджест / Одес. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Грушевського ; від. інформації з питань культури, мистецтва та зв'язків з громадськістю ; [підгот. О. Л. Попова ; комп'ют. набір, О. Л. Попова ; ред. О. М. Ласкевич ; худож. оформ. О. М. Ласкевич ; відп. за вип. О. Л. Попова]. – Одеса, 2022. –

Вип. 1(81) : [I кв. 2023 р.]. – 2023. – 24 с. – (На допомогу бібліотекарям) ; 15×21. – 40 прим. : б. ц.

Дайджест складається з двох частин.

Перша частина вміщує повнотекстові статті з досвіду роботи бібліотек м. Одеси та області у I кварталі 2023 р.,

друга – анотовані статті періодичних видань Одещини про діяльність бібліотек.

Також дайджест містить перелік видань, які були використані у випуску.

Періодичність видання: щоквартально.

I. ПОВНОТЕКСТОВІ СТАТТІ З ДОСВІДУ РОБОТИ БІБЛІОТЕК ОДЕЩИНИ у I кварталі 2023 р.

Січень

Геник В. «І дзвонить пам'ять в наші душі» : [до 90-х роковин Голодомору 1932-1933 рр. в Одес. нац. наук. б-ці відбулась наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Голодомор – геноцид як чинник руйнації традиційної культури українців»] / Володимир Геник // Чорномор. новини. – 2023. – 12 січ. – С. 1, 3 : фот. – (До 90-х роковин Голодомору).

До 90-х роковин Голодомору 1932-1933 років в Одеській національній науковій бібліотеці під егідою Міністерства культури та інформаційної політики і в співпраці з Інститутом історії України НАНУ, Одеським історико-краєзнавчим музеєм, Державним архівом Одеської області відбулась всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Голодомор-геноцид як чинник руйнації традиційної культури українців». Понад три десятиліття українські вчені досліджують страшні події Голодомору-геноциду 1932-1933 років. Увага суспільства до цих трагічних сторінок нашої історії не згасає, а нині, в умовах повномасштабного російського вторгнення, набуває особливого значення. Численні конференції та публікації свідчать про актуальність теми. Триває виявлення нових складників джерельної бази і введення в науковий обіг раніше невідомих архівних документів, вивчаються музейні колекції, оприлюднюються матеріали періодичної преси того і подальших періодів та свідчення очевидців. Значним є внесок бібліотек, архівів, музеїв, ос-вітніх, наукових та громадських інституцій.

За браком місця на шпальтах газети пропонуємо вашій увазі найяскравіші фрагменти конференції, яка тривала два дні – 21 та 22 листопада. Перший день конференції проходив у відділі міжнародних проєктів ОННБ та на онлайн-платформі ZOOM. Ірина Бірюкова, генеральна директорка Одеської національної наукової бібліотеки, заслужений працівник культури України, зачитала привітання учасникам від Ростислава Карандєєва, першого заступника міністра культури та інформаційної політики України, і поздоровила всіх із Днем Гідності та Свободи, який відзначається щороку 21 листопада на честь початку двох революцій: Помаранчевої 2004-го та Революції Гідності 2013-го, наголосивши на тому, що сьогодні кожен українець на фронті і в тилу бореться за незалежність нашої держави і виборює свою свободу й право на життя.

— Нині декому із сучасників, особливо юній генерації українських громадян, може здатися немислимим, що трагедія такого масштабу, як Голодомор, десятиліттями замовчувалася, а мільйони закатованих голодом жителів України – не відомими світу безіменними мовчазними свідками етнічного та культурно-духовного геноциду українського народу, чий голос ризикував загубитися, розчинитися у забутті. – зазначила Ірина Бірюкова. – Утім, нашим співгромадянам старшого покоління не треба нагадувати, якими страшними були причини цієї моторошної тиші. Заперечення та замовчування Голодомору, фальсифікація і приховування його доказів відбувалося в офіційній радянській пропаганді від самого початку і до 1980-х років. Знадобилися десятиліття подвижницької праці – від поодиноких громадянських ініціатив і наполегливих спроб актуалізувати цю болючу тему в колах науковців та просвітян до визнання у 2006-у Верховною Радою України Голодомору геноцидом, – аби це стало важливим напрямком державної політики національної пам'яті, спрямованої на її інтегрування у загальноєвропейські та світові історичні конструкції. Від часу відновлення незалежності України проведено чимало наукових конференцій, «круглих столів», у ЗМІ надруковано численні свідчення очевидців. У бібліотечних фондах, в архівах України й зарубіжжя нагромаджено великий документальний, довідково-інформаційний запас. Спільними зусиллями ми мусимо відновити історичну справедливість, бо правда потрібна не лише тим, хто пережив цю трагедію, а й молодому поколінню змінотворців, у руках якого наше майбутнє.

— Довгий час період кінця 20-х – початку 30-х років ХХ століття залишався білою плямою на карті української та світової історії, – зауважила, звертаючись до присутніх, Ярослава Різникова, заступниця директора департаменту культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одеської облдержадміністрації. – Голод, спрямований на винищення цілого народу, став об'єктом навмисного замовчування та ідеологічного табу. Сама лише згадка про нього кваліфікувалася як контрреволюційна діяльність, згодом – як антирадянська агітація і пропаганда. Населення ж на тлі тоталітарної кривавої вакханалії вправно освоювало практики мовчання і замовчування, які надалі несвідомо засвоювалися і підростаючими поколіннями. Потужна пропаганда та розгалужена жорстка цензурна система нейтралізували можливості актуалізації цієї теми в публічному просторі аж до незалежнення України. Все це поглиблювалося періодичними репресивними заходами радянської влади щодо «українського буржуазного націоналізму» та його носіїв, представників національної інтелігенції впродовж 1940-х – 1970-х років, індоктринацією суспільної свідомості радянськими міфами. Сьогодні ми маємо спільними зусиллями «перетворювати історичну па-м'ять у національну», за визначенням

шановного професора Станіслава Кульчицького, який теж бере участь у конференції.

Петро Лук'янчук, кандидат наук з державного управління, директор Державного архіву Одеської області, розповів про досвід дослідження документних матеріалів про Голодомор 1932-1933 рр., введення у науковий обіг тисячі свідчень людей, які пережили Голодомор на Одещині, та роботу архіву щодо увічнення пам'ять жертв трагедії:

— Документи нашого архіву дають основний матеріал для вивчення причин Голодомору 1932-1933 років, його перебігу і наслідків, особливостей в Одеській області. Це близько однієї тисячі фондів різних установ 1920-1930-х років. У 2008-у вийшла друком «Книга пам'яті», що є одним із перших узагальнень результатів роботи, проведеної архівістами, науковцями, працівниками культурно-освітніх закладів, вчителями, студентами, учнями загальноосвітніх шкіл. У науковий обіг введено тисячі свідчень людей, які пережили Голодомор на Одещині, сотні архівних документів, що свідчать про механізм реалізації злочинних дій партійних і державних структур області та районів. Імена людей, які увійшли до «Книги пам'яті», встановлювалися за двома основними джерелами – книгами реєстрації актів громадянського стану та свідченнями очевидців. Ця книга створена народом для увіковічення пам'яті жертв антинародної влади. Сьогодні нема жодних сумнівів, що Голодомор 1932-1933 років був спланований і мав жахливі наслідки для українського народу.

Пленарне засідання розпочалося виступом почесного гостя конференції Станіслава Кульчицького, доктора історичних наук, професора, головного наукового співробітника відділу історії України 20-30-х рр. ХХ ст. Інституту історії України Національної академії наук України, наукового редактора бібліографічного покажчика «Голодомор в Україні 1932-1933 рр.». У своїй доповіді учений здійснив порівняльний аналіз голодоморів 1921-1923 рр. та 1932-1933 рр., визначивши їх як терор голодом, а також відзначив високий рівень підготовки конференції та бібліографічної роботи ОННБ. (Інтерв'ю з професором С. Кульчицьким читайте у «Чорноморських новинах» за 29-31 грудня 2022 року).

Андреа Граціозі, професор історії університету імені Фрідріха II (м. Неаполь, Італія), член наукової ради Українського історичного журналу, розповів про дослідження звітів та листів італійських дипломатів про голод в Україні 1932-1933 рр. у тамтешніх архівах, публікація яких стала першим в Італії документальним свідченням Голодомору. У виданні «Листи з Харкова. Голод в Україні та на Північному Кавказі в повідомленнях італійських дипломатів. 1932-1933 роки» (Харків, «Фоліо», 2007) Андреа Граціозі зазначає: «Україна потребує повернути собі свою історію у всій її повноті, і вихідною точкою може бути Голодомор. Сподіваюся, що публікація цих «Листів», багато років тому надісланих урядові, який не захотів до них

прислухатися, нині спричинить те, що українське суспільство з усіма своїми складовими вибудує на основі правди, врівноваженості і справедливості таку «пам'ять», яка допоможе йому зцілити давні рани і швидше просуватися до кращого майбутнього. Я також сподіваюся, що дедалі глибше усвідомлення того, що діялося у ХХ ст. у її східній частині, допоможе всій Європі зважено віднайти спільне минуле, в якому велика трагедія, про яку нам розповідають італійські консули, займе місце, на яке вона заслуговує. Коли це станеться, сучасні політичні розбіжності остаточно зникнуть, і Європейський Союз зможе назвати себе справді європейським».

Олександр Музичко, доктор історичних наук, доцент кафедри історії України Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, у доповіді «Голодомор як наслідок трагедії бездержавності» на основі ґрунтовного історичного аналізу висвітлив передумови та причини Голодомору.

Темі «Інструменталізації пам'яті про голодомори ХХ ст. під час російсько-української війни» присвятив доповідь Валентин Долгочуб, доктор філософії, бібліотекар І категорії науково-методичного відділу ОННБ, вчитель історії Гуляївської гімназії (Одеська область, с. Мар'янівка). Зазначимо, що порушена тема надзвичайно важлива, адже інструменталізація пам'яті про голодомори в символічному просторі селища, міста, країни в цілому актуальна нині в контексті збереження нашого історичного, культурного спадку.

Про «Голодомор як фактор геноциду українського народу в контексті російсько-української війни» розповів Олександр Городилов, головний спеціаліст Південного міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті (м. Одеса). Зокрема, він зосередив увагу на меті та завданнях роботи команди УІНП щодо збереження історії, національної пам'яті українського народу та формування національної ідентичності.

Лариса Дем'янишина, художниця, авторка проекту меморіального комплексу «Скорботний янгол» пам'яті жертв Голодомору в смт Доброслав, розповіла про ідею створення, етапи побудови й символізм цього комплексу, а також торкнулася трагічних сторінок історії членів своєї родини, які були свідками Голодомору. З доповідями онлайн виступили науковці та бібліотекарі, музейники з Києва, Харкова, Дніпра, Миколаєва, Полтави.

22 листопада, до Дня пам'яті жертв голодоморів та 90-х роковин Голодомору в Україні 1932-1933 рр., у читальному залі ОННБ (вул. Акад. Філатова, 1) та на онлайн-платформі Zoom відбулося відкриття виставкової акції «Розсекречена пам'ять» та презентація наукового доробку ОННБ – 4-го випуску бібліографічного покажчика «Голодомор в Україні 1932-1933 рр.». Цього скорботного дня, окрім виставкової експозиції – книжок, документів та плакатів, на столах на вишитих рушниках – шматочки чорного хліба та зламані колоски як символи лихоліття, що спіткало Україну 90 років тому.

Згасає світло, звучить тужлива мелодія П'ятої симфонії Бетховена, під яку до залу заходять зі свічками дівчата-бібліотекарі у вишиванках...

Тетяна Ананченко, культурологиня, членкиня Національної спілки журналістів України, розпочинає церемонію. Наша сьогоднішня зустріч – це своєрідний реквієм пам'яті жертв страшного Голодомору тридцятих років минулого століття, пам'яті тих, хто мученицькою смертю пішов із життя. Коли помирає одна людина – зникають мрії, надії, сподівання сотень людей. Коли помирають мільйони – зникають цивілізації. Вшануймо пам'ять людей, замордованих голодом 1932-1933 років, хвилиною мовчання. Низько схилимо голови перед їх світлою пам'яттю та в зажурі пом'янімо їх крихтою святого чорного хліба...

— У ці скорботні дні ми згадуємо мільйони наших співвітчизників – жертв Голодомору. Цей злочин замовчувався впродовж багатьох десятиліть, – наголосила очільниця ОННБ Ірина Бірюкова. – Ми намагаємося зрозуміти, як це сталося, чому було так тихо, так моторошно тихо. Ми намагаємося шукати відповіді й давати ці відповіді. Сьогодні ми перебуваємо у просторі, сповненому документальних свідчень Голодомору, публікацій та наукових розвідок. Бібліотеки України, які містять тисячі документів, опублікованих завдяки нашим натхненним дослідникам, стають активним комунікаційним майданчиком... Щодня ми є свідками героїчних проявів спротиву наших громадян намаганням знищити людяність у людях, їхню душу, їхню здатність до опору. Сьогодні наші колеги з Харкова рятують будівлю однієї з найбільших українських бібліотек – Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка, в якій не вціліло жодного вікна. Вся Україна об'єднує зусилля, щоб захистити сім мільйонів видань, триває збір коштів на їх порятунок. Свідчення варварських нападів на об'єкти культурної спадщини фіксуються на сайті Міністерства культури та інформаційної політики України. Їх уже понад пів тисячі, і цей перелік, на жаль, зростає. Це також є свідченням етноконфесійного голодомору, знищення культурної спадщини української нації. Що ми можемо протиставити цьому страшному нападові? Можемо протиставити свій інтелект і знання, нашу підтримку захисникам України, вдячність закордонним партнерам, які надають нам можливість виборювати своє майбутнє. Сьогодні, відкриваючи цю виставкову акцію, привертаючи увагу до ресурсів бібліотек, архівів, музеїв, ми дякуємо нашим партнерам за готовність працювати в такому незвичному форматі та демонструвати, як культурні інституції здатні посилювати одна одну, привертати увагу кожної зі своїх аудиторій до потужностей цих закладів, до можливості вивчення цих ресурсів, до промоції результатів досліджень. Я вірю в те, що інтелект також є потужною зброєю, зброєю, яка здобуде для нас перемогу, поруч з нашими захисниками. Тож тримаймося, борімося, виборюймо своє майбутнє і дбаймо про те, аби кожне свідчення Голодомору не було забуте, аби кожна днина, яку ми переживаємо сьогодні у борні за

Україну, її культуру, її спадщину і за її майбуття, також не лишалися без уваги українського суспільства та всього світу. Дякую всім, хто прийшов. Слава Україні!

Виставку плакатів з фонду Одеського історико-краєзнавчого музею «1932-1933: геноцид голодом» презентував Юрій Слюсар, заступник директора з наукової роботи цього музею. Це найновіша й найактуальніша пересувна виставка – серія інформаційних плакатів, які дозволять наочно ознайомитися з трагічною сторінкою історії України – Голодомором 1932-1933 рр.

Степан Желясков, заступник начальника відділу використання документів Національного архівного фонду, інформації, публікації та зовнішніх зв'язків Державного архіву Одеської області:

– Наш архів був одним з найперших в Україні, який почав роботу зі збирання і вивчення документальних джерел подій Голодомору. Результатом цієї роботи стало фундаментальне видання «Національна книга пам'яті Голодомору 1932-1933 років в Україні: Одеська область».

Володимир Мотика, економіст, громадський діяч, голова (від 1990 року) Фондації українознавчих студій Австралії, з технічних причин не зміг особисто виступити на конференції, тому ведуча заходу зачитала надісланого ним напередодні листа: «Мене завжди вражала вся ваша подивогідна праця над виготовленням та друкуванням фундаментального бібліографічного покажчика «Голодомор в Україні 1932-1933 рр.»... Висловлюю глибоку вдячність всім, хто вкладає свої зусилля в цю справу, а особливо у ваших сьогоднішніх обставинах... З початку повномасштабної російської війни проти України стараємося поширювати правдиву інформацію серед австралійців і впливати, де можемо, різними акціями, щоб спрямовувати будь-яку допомогу від австралійського уряду для України».

Професор Станіслав Кульчицький:

– Мені приємно, що в Одеській національній науковій бібліотеці, яка, як і всі ми, переживає нелегкі часи, не просто згадали про 90-річчя Голодомору, а й здійснили великий прорив у вивченні цієї теми, підготувавши четвертий випуск бібліографічного покажчика. Близько 22 тисяч публікацій, присвячених Голодомору, написаних у різних країнах світу, вже зафіксовано, тепер їх можна відшукати в наукових бібліотеках та в інтернеті. Цей масив інформації зібраний для продовження вивчення Голодомору. Тепер наше завдання не просто досліджувати, а й розповідати про злочини тоталітаризму всьому світові. Лише 16 країн визнали Голодомор геноцидом, бо боялися політичної реакції російської федерації. Тепер, коли є обґрунтовані позиції визнати рф державою-терористом, – дорога вільна. На мою думку, тут неодмінно стануться великі зрушення. І пан професор не помилився. Вже 30 листопада німецький Бундестаг визнав Голодомор 1932-1933 років геноцидом українського народу. Європейський парламент кваліфікував

Голодомор – штучний голод 1932-1933 років в Україні – як «спричинений зумисною політикою радянського режиму», геноцид українського народу. Отже, у листопаді – грудні 2022-го Голодомор офіційно визнали геноцидом уже 23 держави і Євросоюз.

Лариса Бур'ян, завідувачка науково-бібліографічного відділу ОННБ, заслужений працівник культури України, одна з упорядників бібліографічного покажчика «Голодомор в Україні 1932-1933 рр.»:

– За підтримки австралійської діаспори та американського благодійника Маріана Коця Одеса стала центром досліджень проблем Голодомору. Відповідальну і почесну роботу зі створення фундаментального бібліографічного покажчика «Голодомор в Україні 1932-1933 рр.» взяла у той час на себе Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького – нині Одеська національна наукова бібліотека. Це одна з ґрунтовних спроб всебічно висвітлити одну з найтрагічніших сторінок вітчизняної історії – великомасштабну гуманітарну катастрофу українського народу. Винагородою за роки досліджень є той факт, що Голодомор визнано геноцидом в Україні та низці держав світу і пам'ять про мільйони українців, котрі загинули від голоду в 1932-1933 роках, нині вшановується на офіційному рівні.

Анна Іванченко, головний бібліограф науково-бібліографічного відділу ОННБ, упорядниця четвертого випуску бібліографічного покажчика «Голодомор в Україні 1932-1933 рр.»:

– У четвертому випуску зібрано 3811 документів за період 2012-2016 років. Науковим редактором, як і попередніх трьох випусків, є шановний професор Станіслав Кульчицький, який також є автором ґрунтовних вступних статей. В оформленні обкладинки використано світлини картин Валерія Франчука, народного художника України, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, із циклу «Розгойдані дзвони пам'яті». Праця складається із семи розділів. При підготовці покажчика використовувалися фонди бібліотек України та зарубіжжя, періодичні видання, інтернет-ресурси тощо. Свої матеріали передали обласні універсальні наукові бібліотеки України. Ми вдячні всім за співпрацю.

Валерій Франчук, народний художник України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, вітав аудиторію з Польщі. Найбільша трагедія українського народу в творчості митця відображена у вже згаданому циклі «Розгойдані дзвони пам'яті», який включає понад дві сотні полотен. 72 з них він передав до Музею-меморіалу Голодомору в Україні. Творче кредо Валерія Франчука: «Я творю для того, щоб люди не забували, що в них є душа. А кажуть, вона вічна...». Художник висловив вдячність упорядникам-бібліографам, які звернулися до нього з проханням використати його роботи для оформлення фундаментального покажчика «Голодомор в Україні 1932-1933 рр.». Він щиро задоволений від своєї причетності до такого важливого видання, а на знак вдячності бібліотеці за такий потужний

меморіальний проєкт хоче передати в дарунок одну із своїх картин. Валерій Олександрович також радий з того, що зміг долучитися і до ще ширшого вшанування пам'яті жертв голодоморів – відбулася довгоочікувана його виставка в Одеському музеї західного і східного мистецтва. Таємницю про Голодомор він почув від мами ще в дитинстві: «Та розповідь, як ножем, увійшла мені в серце, і та ноша зостається зі мною усе життя. Я часом думаю: як же так вийшло, що понад 30 років професійної діяльності мене не покидають ці образи? Я не бачив мертвих людей, але мама розповідала мені про них. Я не пишу якісь страшні мотиви, вони виходять у момент, коли я малюю пейзажі чи коли пишу гарні квіти, а потім з тих квітів виходять страдницькі лики людей і наче запрошують мене до діалогу з ними. То важка праця фізично й духовно, але я змирився, бо воно так чи інакше приходить до мене, чи в снах, чи наяву, а переді мною стеляться ті мамині слова, ті її очі в сльозах. Великі і тяжкі історії вона мені розповідала. Я, як міг, так все по життю переніс і буду нести, скільки жити буду, щоб пам'ять української нації ніколи не відійшла, щоб ми не забули. Бог нам дав благодатну землю і такого проклятого сусіда... Ми – замріяні люди, і часом думаємо: «Ну все, минула вже та біда, ніколи вона до нас не вернеться...». Але настає лиха година і на нашу межу знову ступають чоботи чужинців, які хочуть, щоб ми не жили на цій землі, які хочуть, щоб навіть думка про українців зникла. Не дозволимо їм цього зробити!».

Олекса Різників, письменник-шістдесятник, просвітянин, мовознавець. Його книга «Їдло 33-го», складена на основі свідчень людей, які пережили ті страшні роки, переконливо доводить, що Голодомор був геноцидом українського народу: «Коли ще я писав цю книжку, то знав, що вона відрізняється від усіх інших і є новим словом у цій темі. Я не досліджував наявних документів, не писав загальних слів про голод і його причини, про винуватців. Я вибрав з усіх книжок, які є про Голодомор, слова людей про їжу, яку вони їли під час Голодомору. Цей підхід виявився дуже продуктивним. Тут відображена 291 позиція того, що люди їли. Від цвіту акації до ящірок. Коли людина це все читає, вона ясно бачить перед собою ту страшну зиму і весну 1933 року, коли вимирало у десять разів більше, ніж народжувалося, коли цілі села вимирали. Читачі, ознайомлюючись з цією книжкою, кажуть, що доводиться вживати заспокійливі ліки, бо навертаються сльози на очі...».

Володимир Генік.

Лютий

Іванова Т. Вагомий ужинок Геннадія Щипківського : [бібліогр. серія Одес. нац. наук. б-ки «Письменники Одеси» поповнилася черговим сорок четвертим вип., який присвяч. життю і творчості знаного поета Геннадія Щипківського] / Тетяна Іванова // Чорномор. новини. – 2023. – 23 лют. – С. 3 : фот. – (Духовність. Література. Анонс).

*Поміж крутими берегами
Постійно квапила сурма
Увесь ужинок перед вами
Життя прожите недарма...
Геннадій Щипківський.*

Біобібліографічна серія Одеської національної наукової бібліотеки «Письменники Одеси» (започаткована в 1980 році) поповнилася черговим випуском, який ви-йшов наприкінці 2022-го у видавництві «Астропринт» і щойно потрапив у фонд книжкової скарбниці. Сорок четвертий випуск присвячений життю і творчості знаного поета, прозаїка та громадського діяча, лауреата літературних премій імені Олеса Гончара, Валер'яна Підмогильного, Івана Гайдаєнка, заслуженого діяча мистецтв України Геннадія Щипківського. Останні десятиліття українська літературна бібліографія як складова сучасної бібліотечної науки набуває нового осмислення та стрімкого розвитку. Персональна бібліографія – це особливий жанр наукової публікації, який можна вважати бібліографічним виміром і документальним джерелом дослідження особистості письменника через призму інформації про всю сукупність його друкованих праць та літератури про нього. Це яскраво віддзеркалює біобібліографічний покажчик «Геннадій Павлович Щипківський» (упорядник – авторка цих рядків).

Підготовлене видання – це літопис життєвого і творчого шляху Геннадія Щипківського – людини, відомої не лише на літературній ниві, а й у публічному просторі, політичних колах, громадському житті. У його біографії – лікування людей, головування в колгоспі, будівництво шляхів, робота у районному відділі культури. Багато сил він віддав становленню незалежності України як голова Одеської обласної організації Народного руху України і член Центрального проводу НРУ. Понад десять років очолював Одеську обласну організацію НСПУ. Як пише у своєму нарисі Сергій Дмитрієв: «Доля Геннадія Павловича – прекрасний матеріал для великого роману».

Г. П. Щипківський народився 8 травня 1944 року в невеличкому, але старовинному селі Бучая Новоушицького району на Хмельниччині. У батьківському краї закінчив Соколецьку середню школу. Подальший шлях вихідця з Поділля пов'язаний із Причорномор'ям. Із 1961-го після Одеського медичного училища № 3 працював фельдшером в Ульяновському ФАПі

Великомихайлівського району. У 1979-у закінчив Вищу партійну школу (Одеський філіал). Був обраний головою колгоспу «Іскра», потім – директор міжколгоспного комбікормового заводу. У 1988-1996 роках завідував Великомихайлівським районним відділом культури. З його ініціативи та за його участі в райцентрі було відкрито пам'ятник Т. Г. Шевченку. У 1989-у створив громадську організацію «Демократична Велика Михайлівка», яка згодом стала ядром місцевої організації Народного руху України. Був першим головою районної та співголовою Одеської обласної організацій НРУ. Із 2001-го – голова обласної організації, член центрального проводу і політради НРУ (2009-2011), голова обласної організації Всеукраїнського громадського об'єднання «Чорний віл» (2001), редактор великомихайлівської рухівської газети «Наш голос» (1990-1996). Двічі балотувався до Верховної Ради (1998, 2007). Був помічником-консультантом народних депутатів України Рефата Чубарова і В'ячеслава Ковалю.

Член Спілки письменників України із 1998-го. У вересні 2002-го був обраний головою Одеської обласної організації, а також членом ради та президії НСПУ. Відтоді – активний учасник Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині», яку щороку проводить ОННБ. У рамках форуму відбувалися творчі зустрічі з одеськими письменниками, майстер-класи, презентації новодруків, виставки творів. З ініціативи та сприяння Г. П. Щипківського було видано понад сто книжок місцевих письменників, двотомна антологія «Одеське літературне віче» (1200 с.), на той час найкраща в Україні, засновано часопис «Море», редактором якого він був у 2004-2013 роках. У тому ж 2013-у Геннадій Павлович склав повноваження голови обласної організації НСПУ і, залишивши громадські справи, цілком зосередився на літературній творчості. З-під пера письменника вийшли багато нових книжок, його твори друкуються у знаних часописах, альманахах, на шпальтах численних газет. Про нього багато й охоче пишуть відомі літературознавці, критики, колеги.

Заслужують на повагу й емоційно збагачують презентований показчик нариси побратимів-письменників, друзів і шанувальників творчості Геннадія Щипківського, що увійшли до першої його частини. Серед авторів – Сергій Дмитрієв, голова Одеської обласної організації НСПУ, доцент кафедри загального та слов'янського мово-знавства ОНУ ім. І. І. Мечникова, Володимир Сподарець, літературознавець, доцент кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, Юрій Сисін, письменник, публіцист, краєзнавець, Роман Кракалія, письменник, заслужений журналіст України, Валентина Сидорук, письменниця, голова Чорноморського міського літературного товариства «Сузір'я», Лариса Дем'янишина, художниця-ілюстраторка, Аліна Шиндор, викладачка української мови та літератури Одеського обласного базового медичного фахового коледжу, Василь Вельможко, краєзнавець, голова обласної організації Народного руху України.

Друга, основна, частина – це бібліографія Г. П. Щипківського, що красномовно свідчить про вагомість його творчого доробку. Вона включає поданий за хронологією опис окремих творів (романи, повісті, новели, поетичні збірки, книжки есеїв, краєзнавчі видання), а також рецензії та відгуки на них. Наразі, як у пресі, так і на сторінках інтернет-видань, на літературних порталах і вебсайтах, оприлюднено понад 70 таких рецензій і відгуків. В іменах це відбито так: Юрій Мушкетик, Володимир Яворівський, Анатолій Колісниченко, Станіслав Конак, Михайло Лецькін, Ігор Павлюк, Марія Якубовська, Іван Прокоф'єв, Євген Прісовський, Олекса Різників, Роман Кракалія, Василь Полтавчук, Микола Славинський, Ігор Фарина, Леся Степовичка, Володимир Сподарець, Григорій Цимбалюк, Юрій Сисін, Валентина Сидорук та інші.

Далі, згідно з усталеною структурою, у покажчику описані твори письменника, надруковані у збірниках, журналах, газетах, інтернет-ресурсах. Окремо зібрані інтерв'ю з Геннадієм Щипківським і виділений видавничий доробок Спілки, де він виступав у ролі упорядника, редактора, відповідального за випуски. У розділ «Література про життя і творчість» увійшли довідкові, біографічні, бібліографічні матеріали та вебресурси, що розкривають життєвий шлях і літературну творчість письменника, зокрема містять автобіографічні цікавинки, особливі моменти його професійного і творчого життя. Скажімо, такий: після закінчення медучилища, завідуючи фельдшерсько-акушерським пунктом у Великомихайлівському районі, він приймав пологи, захоплювався грою на саксофоні. В окремих підрозділах – «Спільчанське життя» і «Народний рух України» – зібрані матеріали, що висвітлюють активну громадську діяльність Г. П. Щипківського і свідчать про його високий авторитет у суспільстві як багаторічного очільника обласних організацій Національної спілки письменників України і Народного Руху України, члена центральних органів НСПУ та НРУ.

Завершують покажчик (загалом він вміщує 834 позиції) твори, присвячені Геннадію Щипківському: вірші, написані Олексою Різниковим, Василем Полтавчуком та Іваном Прокоф'євим, а також книжки з автографами відомих письменників: Василя Шкляра, Дмитра Шупти, Миколи Мачківського, Георгія Петрук-Попика та ін. Це низка видань, які Геннадій Павлович подарував ОННБ під час благодійної акції в 2021 році. Основна ж колекція книжок з дарчими автографами зберігається в його особистій бібліотеці. В окремий блок зібрані фотоматеріали. Тут і портретна родинна світлина ще 1870-х років, на якій прадід письменника Юзеф, прабабка Ольга, сестра знаменитого Степана Руданського, та дід Арефа, і чорнобілі знімки батька Павла Арефовича, матері Анастасії Сергіївни, дружини Валентини (Мавки), бабки Сашки з онуком, тобто сином Геннадія Павловича, Ігорем, який сьогодні боронить Україну, і самого письменника з донькою Іреною, татовою помічницею, першою читачкою його творів, бо ж набирає їх на комп'ютері. А ще – світлини з літераторами-побратимами, журналістами, відомими діячами,

з урочистих відкриттів пам'ятників Тарасові Шевченку у Великій Михайлівці (1995) та Іванові Франку в Одесі (2006).

Мені як упорядниці покажчика довелося виконати кропітку науково-пошукову роботу, щоб знайти, зібрати, переглянути, описати й систематизувати величезний пласт матеріалів, які розкривають особистість Г. П. Щипківського як майстра слова, патріота-рухівця, активного громадського діяча. Для цього потрібно було переглянути багато довідників, збірників, нарисів, сотні номерів альманахів, журналів, перегорнути тисячі газетних сторінок за майже сорок років, починаючи від першого надрукованого у 1984-у вірша й до вересня 2022-го (включно). Видання підготовлене на основі фондів Одеської національної наукової бібліотеки із залученням особистого архіву письменника. Допоміжний апарат складають покажчики імен, періодичних видань та список абревіатур.

Біобібліографічний покажчик призначений для літературо- і мовознавців, істориків, журналістів, викладачів закладів вищої освіти, студентів. Він стане в нагоді й учителям середньої школи, які ведуть уроки літератури рідного краю, зрештою, всім тим, хто цікавиться українською культурою і літературою, історією України та творчістю її визначних представників. Від себе як упорядниці висловлюю вдячність усім, хто допомагав і підтримував мене на різних етапах підготовки покажчика. Особливий уклін Геннадієві Павловичу і його родині за взаєморозуміння та співпрацю.

*Тетяна Іванова,
головна бібліографка
науково-бібліографічного
відділу ОННБ.*

Березень

Бірюкова І. Бібліотека – твоя синергія Перемоги : [як публічні б-ки Одещини стали важливими осередками життєдіяльності громад під час війни] / Ірина Бірюкова // Веч. Одесса. – 2023. – 2 марта. – С. 4 : фот. – (192 сходинок).

Опираючись на власні напрацювання та досвід, дієву підтримку Міністерства культури та інформаційної політики України, сприяння команди Української бібліотечної асоціації, бібліотекарі проявили неймовірну стійкість, професіональну мобільність та спроможність до змін, змогли мобілізувати зусилля для допомоги громаді та разом долають наслідки війни. В чому полягає місія бібліотек у цей період розкажемо на прикладі Одеської національної наукової бібліотеки (ОННБ) – організаційно-методичного, науково-бібліографічного та інформаційного центра для бібліотек півдня України і однієї з провідних бібліотечних установ країни.

У цей складний для науки час бібліотека продовжує виконувати наукові дослідження, сприяє розвитку науки та освіти. Свідчення тому – численні науково-комунікативні заходи міжнародного й всеукраїнського значення, організовані та проведені в ОННБ, зокрема науково-практичні конференції «Українська історична та культурна спадщина під час військової агресії РФ: досвід, виклики, загрози», «Голодомор-геноцид як чинник руйнації традиційної культури українців», «Пам'ятки писемності та культури: вивчення, збереження, популяризація», фаховий семінар «Національно-патріотичне виховання як чинник формування громадянської свідомості учнів засобами бібліотечної роботи», тренінг-практикум «Міжнародні бази повнотекстових електронних ресурсів колекцій книг і журналів», тренінг з ремонту та реставрації книжок «Комунікація під час воєнного стану та після» та ін.

Варто зазначити, що у складних умовах війни та невизначеності вкрай важливо для наукової та культурної спільноти підтримувати професійні та творчі зв'язки, мати нагоду для зустрічі, обміну ідеями, думками та досвідом. І саме бібліотеки стали тим простором зустрічей, територією співтворення та порозуміння, де народжуються ідеї, пишуться проекти, проходять палкі дискусії та відзначаються успіхи. Фахівці бібліотек створюють умови для зустрічей з письменниками, консолідують творчих людей, сприяючи таким чином розвитку літератури та культури.

Через традиційні форми роботи – книжкові виставки, лекції, дискусії з істориками, політологами, громадськими діячами, публічними людьми, творчі зустрічі, презентації видань, майстер-класи, конкурси, виставки тощо – бібліотеки продовжують нести свою почесну місію у формуванні ціннісних орієнтирів особистості і суспільства, бути центрами культури, сприяти її розвитку, вихованню поваги до рідної мови та традицій. Так, популярними серед читачів є публічні лекції з історії України відомих в Одесі істориків та діячів культури, що ініціювала ОУНБ ім. М. Грушевського. Бібліотека для юнацтва та молоді проводить цікаві івенти, зокрема флешмоб «Українська література підтримує!», мовно-літературний квест «Український дивограй» від гостей з Миколаєва. Незважаючи на важкий та небезпечний час, Централізована бібліотечна система міста Одеси продовжує роботу. Цікавою є низка відеороликів, створених окремими філіями про роботу під час війни, яка так і називається «Робота бібліотеки під час війни». Важливо, що бібліотеки проводять інклюзивні заходи, зокрема, бібліотека № 41 провела поетичний захід в інтернаті № 93 для дітей з вадами зору та ознайомила юних з поетичною творчістю сучасних поетів. Філія № 7 влаштовує презентації виставок малюнків своїх читачів. Бібліотека ім. Е. Багрицького проводить різноманітні майстер-класи та практикує казкотерапію у дитячій студії «Оле-Лукойє» з письменницею Ольгою Лісовиковою. В Центральній міській бібліотеці ім. Івана Франка пройшов майстер-клас для підвищення професійної майстерності бібліотекарів «Сторітеллінг, краєзнавство,

письменство». Бібліотекарі філії № 13 у парку імені Т. Г. Шевченка провели виїзну зустріч з читачами, присвячену діяльності відомої французької жінки-модельєрки Коко Шанель.

У вересні 2022 року бібліотека № 2 ім. К. Паустовського відзначила 100-річний ювілей. Цього дня бібліотека приймала привітання від установ та колективів міста. Книгозбірня активно працює, ініціює та підтримує проекти творчої спільноти міста. Тут проводяться нагородження лауреатів щорічної муніципальної премії ім. Паустовського, щомісячні засідання кают-компанії «Морська бібліотека Одеси», виставки галереї «Художник далекого плавання», Тигровий фестиваль, святкування пам'ятних дат тощо. «Читаймо – і перемагаймо!». Під таким гаслом Арцизька міська публічна бібліотека працює в період війни, запрошуючи своїх читачів до бібліотеки. Тут можна почитати, пограти, поспілкуватись, забути про власні негаразди та покращити настрої, хоч на деякий час. Для маленьких читачів тут проходять майстер-класи з малювання та музичні вечори для молоді.

ОННБ щорічно реалізує близько 300 соціокультурних проєктів міжнародного, загальнодержавного та регіонального рівнів. На початку минулого року в ОННБ відбулися традиційні Різдвяні читання, присвячені 300-річчю від дня народження знакової постаті української історії та культури Григорія Сковороди. А завершила рік Сковороди урочиста подія – передача бібліотеці скульптури «Григорій Сковорода» та творча зустріч з її автором Олександром Князиком, скульптором, заслуженим художником України.

Традиційно новорічні свята стали приводом подарувати радість малечі, віру в те, що добро перемаже зло, дати їм відчуття захищеності. У передсвяткові дні бібліотеки готують спеціальні святкові акції. ОННБ традиційно підготувала розмаїту програму «Книжковий дивосвіт», спрямовану на згуртування сімей, організацію змістовного відпочинку дітей та дорослих. У новорічні свята Одеська ЦМБС для дітей, бібліотека № 23 відкрила творчу майстерню «Чарівники гарного настрою» і провели заняття з виготовлення 3D аплікації.

У нинішніх умовах бібліотеки ефективно розвивають інформаційно-консультативну діяльність з правових, соціальних, психологічних питань, питань охорони здоров'я, створюючи тематичні колекції інформаційних ресурсів і залучаючи відповідних фахівців. Приміром, на початку 2022 року в ОННБ розпочав роботу Інформаційно-контактний центр для вимушених переселенців, тимчасово переміщених осіб та малозабезпечених категорій населення. В стінах бібліотеки відбуваються зустрічі з юристами з надання безоплатної вторинної правової допомоги щодо питань соціального захисту населення в умовах воєнного стану, знання і тлумачення нових законів, урегулювання правових відносин тощо. У Любашівській публічній бібліотеці працює пункт юридичних консультацій «Право на мир».

Особливу увагу бібліотеки приділяють внутрішньо переміщеним особам: пропонують різні послуги, можливість скористатись інтернетом,

зробити копію документів, отримати комфортне місце для роботи, відвідати курси іноземних мов тощо. Таким чином, бібліотеки надають підтримку у вирішенні життєво важливих питань й сприяють адаптації на новому місці людям, які через війну покинули свої домівки. Більшість бібліотек зорієнтували свою діяльність на психологічну підтримку людей, і для більшості з них бібліотеки стали «аптеками для душі», місцем позитивних емоцій і гарного настрою. Бібліотеки Одещини впевнено реалізують засоби бібліотерапії: створюють бібліографічні рекомендаційні списки, роз'яснювальні статті, проводять тренінги, майстер-класи, арт-заняття. Приміром, у Любашівській публічній бібліотеці діє Центр психологічної допомоги. Аналогічний центр створено в Балтській публічній бібліотеці, де працюють фахові психологи та психотерапевти. Окрім того, Балтська публічна бібліотека організувала нову послугу «Бібліотечне укриття». Тут на всіх чекає: вільний доступ до інтернету, гарячий чай і доброзичливе спілкування, різноманітні настільні та інтерактивні ігри, фільми, мультфільми, книжки...

Бібліотеки області також сприяють волонтерському руху та благодійництву, формують гуманітарну допомогу для внутрішньо переміщених осіб, які тимчасово проживають на території громади. До цієї роботи долучились переважно бібліотеки територіальних громад. Бібліотекарі виконують першочергові завдання: збирають, пакують та відправляють гуманітарну допомогу, інформують та консультують жителів села з різних нагальних питань, готують їжу, плетуть маскувальні сітки, шиють маскувальний одяг для захисників, збирають та формують медичні набори, тобто роблять усе, чого вимагає час. Бібліотеки виступають тими закладами, які відкривають свої двері для допомоги мешканцям своїх громад. Укриття, бомбосховища стали особливими локаціями після 24 лютого. Так, низка бібліотек Одещини стала справжнім бібліотечним бомбосховищем для містян, де можна почуватися безпечно.

Цьогоріч девізом Української бібліотечної асоціації став заклик «Бібліотека – твоя синергія перемоги», що визначив тенденції бібліотечного життя на 2023 рік. Ми бачимо, що бібліотеки включені майже у кожен сферу життя людей та суспільства і працюють на розвиток їхніх спроможностей, українські бібліотекарі разом з усім українським народом виборюють нашу незалежність, протистоять російській агресії, і, посилюючи один одного, разом ми наближаємо перемогу.

Ірина Бірюкова.
Генеральний директор
Одеської національної
наукової бібліотеки

Гудыма М. Проект «Триполье» : зачем нужны игры с датами? : [в Одес. обл. универс. науч. б-ке им. М. Грушевского состоялась презентация кн. А. Красножона в соавторстве с А. Красовицким «10 разговоров о древней истории Украины»] / Мария Гудыма // Веч. Одесса. – 2023. – 23 марта. – С. 5 : фот. – (Новая книга).

Харьковское издательство «Фолио» выпустило книгу «10 разговоров о древней истории Украины». Это издание получило финансирование как победитель конкурса «Книга для укрепления национального единства». Книга написана ректором Южноукраинского национального педагогического университета, доктором исторических наук Андреем Красножоном в соавторстве с главным редактором «Фолио» Александром Красовицким. Оба автора презентовали свой совместный труд в универсальной научной библиотеке имени Михаила Грушевского.

«10 разговоров о древней истории Украины» повествуют о периоде от палеолита до конца XIII века (окончательный распад раннесредневекового государства, именуемого историками Киевской Русью) в виде диалога соавторов.

– Это научно-популярное издание для людей, у которых есть определенный багаж знаний, – поясняет Андрей Красножон. – Подчеркиваю, эта книга не для изучения истории с листа. Задачей было объяснить, прежде всего, самому себе те или иные веховые моменты в истории Украины, так называемые точки невозврата. Украина – это страна с непредсказуемым прошлым. И, оказывается, что мы постоянно боремся за какие-то образы, проекты. Напомню о Триполье, ставшем основой для политических инсинуаций. Все украинцы, ясное дело, трипольцы, – учил нас учебник, изданный во времена Ющенко. Помню, как пошла волна выпускников школ, которые мне рассказывали на экзаменах о трипольцах, принимавших участие в этногенезе украинцев. За первый такой ответ я просто поставил тройку, подумал, что студентка оговорилась. Но все продолжалось и с другими, пока эта волна не сошла на нет. Может, в пользу трипольцев, надо отметить, что на самом деле они были семитами, пришли не из наших краев...

– Мне кажется, это очень важный для Украины и украинцев текст, необходимый тем людям, которые хотят разобраться в истории. Работая над книгой, я узнал многое, что полностью изменило мое понимание того, как происходило формирование государственности на нашей территории, и я убедился, что законы истории еще более конкретны, чем законы физики, – говорит Александр Красовицкий.

Над книгой соавторы трудились летом 2022 года. В деле поиска дат основания городов Андрей Красножон считает невозможным определение общепринятой точки отсчета, полагая, что все эти игры – дань символизму.

Авторы готовят продолжение. Оно затронет историю Украины от XIV века до наших дней. Там будет еще больше фантастических гипотез, которые

можно встретить в первом томе! Вместе с «10 разговорами о древней истории Украины» Александр Красовицкий презентовал еще два издания «Фолио»: исторический труд Раду-Александру Драгомана «Археология, история и политика в Транснистрии 1941-1945 гг.», написанный при участии Красножона, и опять-таки художественную повесть Красножона на историческом материале «Котлы». Это сюжет о необыкновенных приключениях старинных наручных часов.

Мария Гудыма.

Фото Олега Владимировского

Дукова Д. «Юго-Запад. Одессика». 33-й выпуск : [в Одес. обл. универс. науч. б-ке им. М. Грушевского состоялась презентация извест. ист.-краевед. альм.] / Дора Дукова // Веч. Одесса. – 2023. – 30 марта. – С. 3 : фот. – (Презентация).

В Одесской областной универсальной научной библиотеке имени М. Грушевского состоялась презентация очередного номера известного историко-краеведческого альманаха. Издания-долгожителя, как отметил главный редактор, доктор исторических наук Виктор Савченко: 16 лет читать, публиковать и пользоваться материалами альманаха имеют возможность представители исторической науки, библиотечной и музейной сфер, краеведы и просто интересующиеся историей родного края. К счастью всех, удачной оказался в свое время тандем авторского коллектива и Почетного гражданина Одессы и Одесской области Сергея Гриневецкого, при многолетней поддержке которого издается «Юго-Запад. Одессика». Сегодня книги с известным логотипом составляют уже целую библиотечку.

33-й выпуск, отмечалось на презентации, все же особенный – он увидел свет в военное время, трудности которого, как видим, не остановили и этот проект. Война, реальная на поле боя и идеологическая, наложила отпечаток и на содержание публикаций, и на восприятие поднятых тем. Виктор Савченко в коротком анонсе очередного выпуска обратил внимание собравшихся в библиотеке на статью академика Владимира Литвина, который «не как политик, а как ученый исследует нарративы, предлагаемые «русским миром». Бомбежка Одесского порта 23 июля прошлого года – в «размышлениях старого одессита», капитана дальнего плавания Александра Крайнего. Историю этой войны в альманахе составят свидетельства одесситов, рассказал главный редактор.

Симпатии альманаха и те, кто возьмет его в руки впервые, с интересом прочтут статьи об исторических корнях освободительного движения украинцев за свободу и независимость, о формировании Черноморского козацкого войска, узнают новое об известных личностях, деятельность которых связана с нашим регионом, или откроют для себя новые имена. Есть место в альманахе истории одесских катакомб и даже футболу.

Любопытно будет познакомиться в разделе истории анархизма со сравнительной характеристикой Махно и Наполеона.

Усваивать уроки прошлого и оценивать современные события — этому призвано содействовать издание, очередной выпуск которого прямо на презентации вручен библиотекам города, где и могут его найти все интересующиеся. Меценат проекта «Юго-Запад. Одессика», депутат Одесского областного совета Сергей Гриневецкий поделился впечатлениями о недавней конференции, посвященной развитию Придунавья, в Измаильском государственном университете, предложил привлекать к работе над альманахом ученых этого особенно стратегически важного сегодня региона. Еще две заявленные им темы для будущего выпуска — включение исторической части Одессы в Список ЮНЕСКО и заявка города на участие во всемирной выставке ЭКСПО-2030.

Дора Дукова

II. ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ ОДЕЩИНИ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК у I кварталі 2023 р.

Січень

Акимова Ю. «Библиотека – второй дом» : [во время дистанц. обучения б-ка Бородин. громады стала вторым домом для детей, где ребят всегда встречает креативная б-рь Валентина Гутюм] / Юлия Акимова // Знамя труда. – 2022. – 9 дек. – С. 6 : фот. – (Бородинська громада).*

Акимова Ю. Книгохранительница : [Полина Ивановна Михайловская трудится б-рем Веселодолин. б-ки уже 30 лет и ведет активную массовую работу] / Юлия Акимова // Знамя труда 2022. – 25 нояб. – С. 4 : фот. – (Библиотеки – это сокровищницы человеческой духовности).*

Большакова В. Чаруючий світ культури рідного краю : [у День працівників культури і нар. мистецтва у Павлівській сіл. б-ці провели ряд інфрм.-просвіт. заходів] / Валентина Большакова, Світлана Задирака // Вперед 2022. – 25 листоп. – С. 4 : фот. – (Степанівська сільська територіальна громада).*

Геник В. «І дзвонить пам'ять в наші душі» : [до 90-х роковин Голодомору 1932-1933 рр. в Одес. нац. наук. б-ці відбулась наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Голодомор – геноцид як чинник руйнації традиційної культури українців»] / Володимир Геник // Чорномор. новини. – 2023. – 12 січ. – С. 1, 3 : фот. – (До 90-х роковин Голодомору).

---

* Позиції, які не увійшли до попередніх випусків.

Таганский В. Наше зеркало души и разом до Перемоги! : [ко Всеукр. Дню работников культуры во всех б-ках Тарутин. громады прошли темат. мероприятия] / Виктор Таганский // Знамя труда. – 2022. – 18 нояб. – С. 3 : фот. – (Тарутинская громада).*

Лютій

Домуши Г. Чтение, театрализованные представления, кинопоказы : как живет библиотека сегодня : [интервью с директором КУ «Болградская централизованная библиотечная система» Н. Бараник] / Генриетта Домуши // Дружба. – 2022. – 1 окт. – С. 6 : фот. – (В преддверии праздника).*

Иванова Т. Вагомий ужинко Геннадія Щипківського : [бібліогр. серія Одес. нац. наук. б-ки «Письменники Одеси» поповнилася черговим сорок четвертим вип., який присвяч. життю і творчості знаного поета Геннадія Щипківського] / Тетяна Іванова // Чорномор. новини. – 2023. – 23 лют. – С. 3 : фот. – (Духовність. Література. Анонс).

Ищук И. В Украине и Эстонии раскрасили kota : [в б-ке № 2 им. Г. К. Паустовского подвели итоги фестиваля одес. kota, где авторы читали свои произведения] / Инна Ищук // Веч. Одесса. – 2023. – 16 февр. – С. 5 : фот. – (Международные связи).

«Краса – змагання до досконалості» : [в універс. чит. залі центр. міськ. бібл. системи для дітей (вул. Катерининська, 67) відбудеться презентація вист., приуроч. до 152-річчя від дня народж. Л. Українки] // Чорномор. новини. – 2023. – 23 лют. – С. 3 : фот. – (Духовність. Література. Анонс).

Кузьменко Л. Як створити творчий хаос : Сім проєктів книгозбірні : [Балтська публ. б-ка сьогодні – це культур.-освіт. простір, де започатковано сім інновац. проєктів] / Любов Кузьменко // Одес. життя. – 2023. – 15 февр. – С. 10 : фот. – (Райони Одещини: від Дунаю до Поділля).

«Подаруй книгу!» : [у дит. б-ці № 9 м. Одеси пройде акція «Подаруй книгу!». Захід присвяч. Міжнар. дню дарування книг] // Веч. Одесса. – 2023. – 9 февр. – С. 1. – (Акція).

Савченко С Как превратитъ старую котельную в соврем. арт-пространство с постоян. активностью : опыт Арциза : [при Арциз. публич. б-ке открыта арт-галерея на 100 кв. метров] / Серафим Савченко // Дружба. – 2022. – 9 июля. – С. 4 : фот. – (Что может громада).*

Шахове свято для дітей і дорослих відбулося в Національній бібліотеці Одеси : [олімп. чемпіонка, дворазова чемпіонка Європи Н. Жукова провела сеанс одночасної гри у шахи для двадцяти юних шахістів] // Одес. вісті. – 2023. – 23 лют. – С. 3 : фот.

---

* Позиції, які не увійшли до попередніх випусків.

Березень

Бірюкова І. Бібліотека – твоя синергія Перемоги : [як публ. б-ки Одещини стали важлив. осередками життєдіяльності громад під час війни] / Ірина Бірюкова // Веч. Одесса. – 2023. – 2 марта. – С. 4 : фот. – (192 сходинки).

Геник В. Відгомін Великої одеської бібліоночі : [14 лют., у день Святого Валентина в Одес. нац. наук. б-ці відбулась Бібліоніч в умовах війни] Володимир Геник // Чорномор. новини. – 2023. – 2 берез. – С. 3 : фот. – (Культура. Імена. Пам'ять).

Гудыма М. Проект «Трипольє» : зачем нужны игры с датами? : [в Одес. обл. универс. науч. б-ке ім. М. Грушевського состоялась презентация кн. А. Красножона в соавторстве с А. Красициком «10 разговоров о древней истории Украины»] / Мария Гудыма // Веч. Одесса. – 2023. – 23 марта. – С. 5 : фот. – (Новая книга).

Дукова Д. Газета в читальном зале : [в ред. «Вечерки» решили выделять определ. количество экз. для б-к города] / Дора Дукова ; фот. Олега Владимировского // Веч. Одесса. – 2023. – 30 марта. – С. 1, 2 : фот. – (Социальный проект).

Дукова Д. «Юго-Запад. Одессика». 33-й выпуск : [в Одес. обл. универс. науч. б-ке ім. М. Грушевського состоялась презентация извест. ист.-краевед. альм.] / Дора Дукова // Веч. Одесса. – 2023. – 30 марта. – С. 3 : фот. – (Презентация).

Кликова Н. Віднині газета – в читальній залі : [по четвергах свіжий номер газети «Вечерняя Одесса» будуть привозити до Центр. міськ. б-ки ім. І. Франка] / Наталя Кликова // Веч. Одесса. – 2023. – 2 марта. – С. 4 : фот.

Терзивец А. Тарутинські бібліотеки збирають книги для дітей : [Тарутин. ЦБС оголосила акцію «Українська книга – дітям»] / Анна Терзивец // Одес. життя. – 2023. – 22 берез. – С. 6 : фот. – (Р-ни Одещини : від Дунаю до Поділля).

Терзивец А. Як допомогти сільським бібліотекам : [як зарадити сіл. б-кам, де бракує дит. літ. укр. мовою?] / Анна Терзивец // Одес. життя. – 2023. – 29 бер. – С. 7 : фот. – (Р-ни Одещини : від Дунаю до Поділля).

Федорчук Ю. «Гармонія» запрошує на посиденьки : [у с. Велика Михайлівка члени клубу «Гармонія» збираються у селищ. публ. б-ці на посиденьки з піснями] / Юрій Федорчук // Одес. жизнь. – 2023. – 15 марта. – С. 11 : фот. – (Р-ни Одещини : від Дунаю до Поділля).

ВИДАННЯ, ЩО БУЛИ ВИКОРИСТАНІ У ВИПУСКУ

м. Одеса

Вечерня Одеса
Одеські вісті
Одеське життя
Чорноморські новини

Райони області

Вперед
Дружба
Знамя труда

ВПЕРЕД
Газета Львівської районної ради
Заснована 5 березня 1953 року

ХЛІБОРОБ
Газета Львівської районної ради
Заснована 1 квітня 1953 року

НАДНІСТрянські ПРАВДИ
Газета Обласної Ради
Обласної області
Заснована 1924 року

Благодійна діяльність
Відомо, що благодійність є одним з найважливіших елементів людської цивілізації. Вона допомагає людям подолати труднощі, збагатити життя інших.

Дорогі, любі жінки! Зі святом весни!
Вітаємо вас з весною, з початком нового року. Бажаємо вам здоров'я, щастя та благополуччя.

Зі святом весни, любі жінки!
Вітаємо вас з весною, з початком нового року. Бажаємо вам здоров'я, щастя та благополуччя.

Пирогівську - під контроль
В районі Пирогівської громади триває перевірка діяльності підприємств та організацій.

ВІСТІ КОДИМЩИНИ
№12 (24) (10-й випуск) субота, 21 березня 2019 р.

Сучасний АВАНГАРД
Газета Авангардської селищної ради
№2 (34), субота, 28 лютого 2015 р.

Промінь
Газета Ширівської районної ради
та районної державної адміністрації
Обласної області

Новини
Висвітлюються актуальні події

Місяць лютий
Місяць лютий - місяць любові та ніжності. Бажаємо всім щастя та благополуччя.

Якщо будуть гріти санкції проти Росії
В Україні розглядають можливість введення санкцій проти Росії.

Зустріч в війнах-ні
В районі відбулася зустріч з військовими.

Василько Сидорук та його родина
Василько Сидорук та його родина отримали нагороди за заслуги.